Byens felles rom

-om urbanitet, sted og opplevelse.

av Jon Danielsen Aarhus
Veiledere: Finn Hakonsen og Gro Lauvland

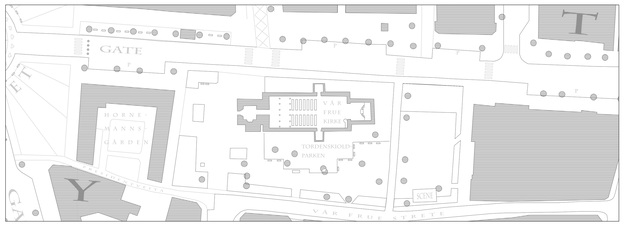

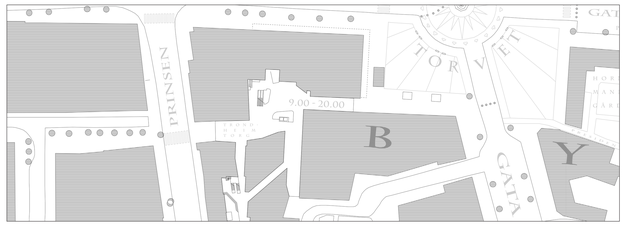

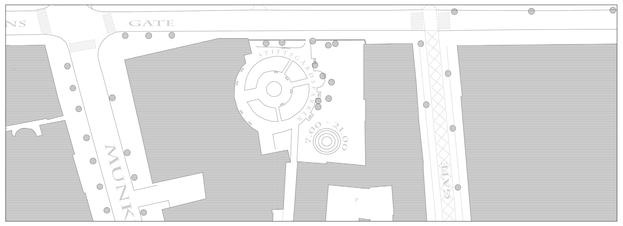

Midt i byen Trondheim
- *Agoramani*

"København, Trondheim.
Jan Gehl har gjort mye godt for tilrettelegging de siste 40 år. I dag er det forholdsvis bred politisk, faglig og folkelig enighet om at byer må tilrettelegges for gående og syklende, på bekostning av bilismen.

Men dette er ikke Sannheten om byen. Det er en av flere. Gehl bruker København som et ideelt eksempel. København er en fin by, men alle byer verken kan eller skal bli som København. Los Angeles er vanskelig å *København*sifisere. Den har få gode byrom i klassisk forstand. Derimot finnes stranda som sosial møteplass. Gata tilhører her bilen og Gehls idealer vil ikke la seg overføre uten å lage en ny by. Brasilia er et annet eksempel. Brasilia ville ikke vært Brasilia, med sin megalomanske storslåthet, uten bilismen. Jeg nevner bilisme her i kontrast til Gehl, ikke en verdi i seg selv. Poenget mitt er at hvis alle byer skal utformes etter like idealer innebærer dette en forflating på globalt nivå – altså at verdens byer blir likere. Men det innebærer også at byer som sådan mister sitt mangfold. Om endringene er til fordel for befolkningen er selvsagt av betydning, men det må alltid en grundig vurdering til før en by beslutter å endre sin karakter, i tråd med dominerende byplanleggingsideologier. Modernismen tok ikke selke hensyn. I dag ser man tendenser til en kollektiv bevegelse i en annen retning, mot "Gehlismen".

Nylig ble vinnerforslaget for ny utforming av Torget signert Marjamaa Arkitekter satt til side av Trondheim Kommune etter at private investorer, med Koteng og Reitan i spissen, la 50 millioner kroner på bordet til oppstutningen, med forbehold om at det eksisterende forslaget ble forkastet. Gehl Architects ble engasjert som sådgivere og det nye forslaget, utarbeidet av en kommunal prosjektgruppe, har vakt reaksjoner - men hovedsaklig på prosess- og detaljnivå. Det viktigste kanskje er den uryddige håndteringen og tilsidesettelsen av et eksisterende vinnerforslag. Det nye forslaget gjorde også noen lite strategiske formvalg, som fjerningen av soluret - åpenbart en viktig identitetsmarker for Trondheims befolkning. Dertil viste det seg at bruken av de såkalte "fillerveyene", belegning som viser de viktigste ganglinjene over Torget, ble for sterk kost for veldig mange.

Dette kan bevdes å være en misforståelse av plassens grunnliggende karakter - at den nettopp ikke skal angi ganglinjer, men ha en åpen form som ikke sier hvor man skal gå eller hva man skal gjøre der. Men fillerveyene er forståelig innenfor Jan Gehls by-ideologi. Torget-plassen er et forsøk på å bryte opp og ned et utdyende byrom for å gjøre det mulig å etablere steder for aktivitet innenfor en mer finnasket struktur. Dette gir mening hvis man har økt aktivitet som målsetting, men det endrer samtidig Torgets karakter i relativt stor grad.

Og her ligger kortslutningen: Torget MÅ nemlig endres for å tilrettelegge for denne økte aktiviteten. Enten ved å forsøke å bryte opp rommet slik Fillerveyne gjør, bygge om eldsjamle trehus så de åpner opp mot plassen, eller ved å introdusere nye bygg på selve Torget. Ingen av disse mulighetene vil nødvnine godtas verken av politikere, fagfolk eller folk flest. Dermed sitter man fast i et paradoks som på samme tid sier økt aktivitet og bevaring av det historiske Torget. Mye tyder på at disse ikke kan forenes.

Aktivitet genererer profitt. Det vet Reitan og Koteng. Deres mål er å gi Midtbyen den komfort et kjøpesenter kan tilby. Politikerne er overbevist om at et livlig sentrum gjør en attraktiv by. Opinionen er hjertens enig. Dermed har disse krefterne funnet sammen og drar nå i samme retning. Når offentlighetden presges av en slik konsensus kan det være relevant å stille noen kritiske spørsmål."

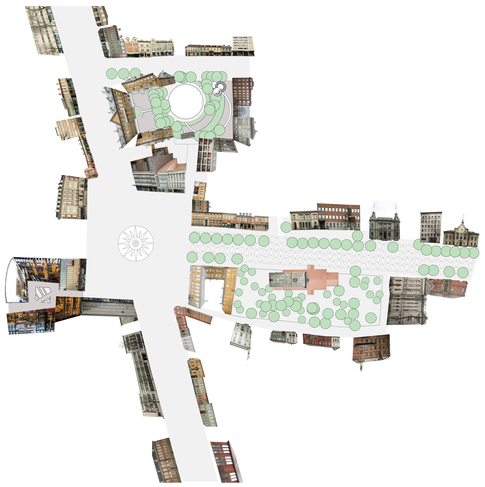

Plan 1:1000

Vår Frue Kirke
- *Insomni*

"Det står en mann der i skumringa. Lue, skjegg, boblejakke. En mage for et tørst sinn. Han står liksom ikke noen vei, han står bare og ser ned på bakken eller ingenting, som om han var tilfeldig plassert der av en fremmed vilje. Rundt ham er det stille og tomt. Med unntak av meg som står mot ham som står mot ingenting.

Det er en gammel gravlund!, roper jeg til ham. Men han hører ikke. Han har stanset i tiden. Bakken følger svakt. Hoen steder som en svak risling, andre steder struttende. Det er de gamle åndet som presser på fra seks fots dybde. Et salig trykk, sakte som steinen i kirkevoggen, oppover."

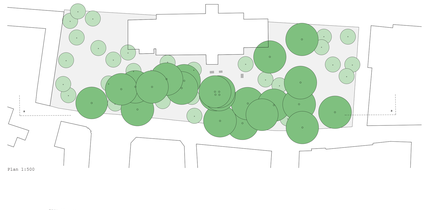

Plan 1:500

Eksisterende koter

Materialpalett

Snitt a-a

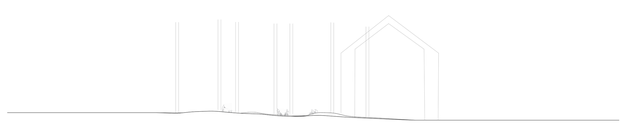

Snitt b-b 1:100

Trondheim Torg kjøpesenter
- *Klaustrofili*

A slow dance begins between two bodies. The dynamic body of the viewing visitor/consumer and the static body of the object of exchange/love.
- Bernard Tschumi

"Jeg deler Trondheim Torg kjøpesenter i to - vertikalt. På gulvet skal individet få unnslippe forbrukerrollen i en forståelig geometri, der folk kan få på sakte gjennom eller falle helt til ro.

I galleriene, derimot, skal individet konfronteres med sin egen rolle som konsument gjennom en forsterket opplevelse av kjøpesenterets sublimitet. Dette er en erotisk opplevelse – et jeg.

Den erotiske konsumentopplevelsen er avhengig av at du stenges inne. Hvis du går inn i de beste kjøpesentra eller vanlige butikker, for den sake skyld, vil du ofte oppleve at alle vinduer er dekket til, for å hindre de distraksjoner som verden utenfor byr på. I kjøpesfæren er det bare deg - og følgeskjeletet.

Atriumet i kjøpesenteret er et pusterom. For konsumenten, som sådan, representerer dette en salig tilintetgjørelse. Hvis en slik prosess skal tillates og stedet operere som fullverdig byrom må det stå imot kjøpesenterets logikk. Ellers vil dets meningsinnhold suges ut og trekkes inn kjøpesfæren. En grense må altså trekkes for at kjøpesenterets vilje brytes av, for å tillate byrommets eksistens."

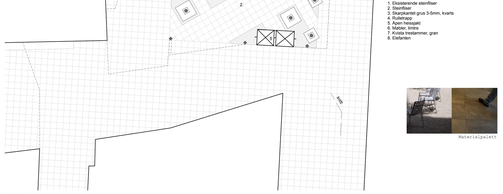

Plan 1:100

Materialpalett

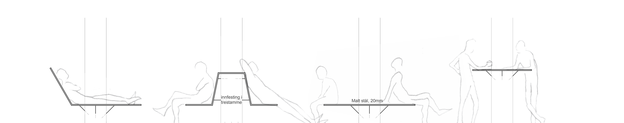

Detaljsnitt 1:20

Stiftsgårdsparken
- *Vertigo*

"TIVOLI NOKKNKKO.
Jeg dyrker sirkelen i Stiftsgårdsparken. For meg fremstår den som ulselig knyttet til dette stedet, Som fom har den gjennomlag som noe leesrevet, lekent og forgjengelig. Samtidig representerer den en idé om det syklíske og av den grunn refererer den også til evigheten.

Min tilnæming til Stiftsgårdparken tematiserer forholdet mellom bastardighet og det flyktige. Stedet kan tolkes som uttrykk for ulike grader av varighet, selvom dette ikke nødvendigvis må tolkes bokstavelig. Gjennom materialitet og konstruksjon kan en struktur uttrykke henholdsvis flyktighet eller permanens.

I Stiftsgårdsparken ønsker jeg å fortelle en historie om symboler og grader av opplevd varighet, fra det etablerte,vertigo, representert vedd det herskitære regnehuset som består til Dovre faller, til den omskiftelige bermen. Det er oss, homo ludens."

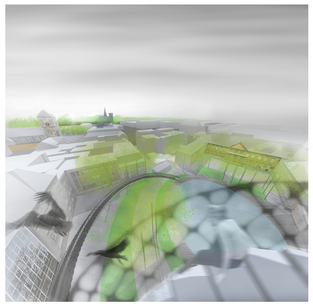

Plan2 1:500

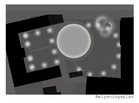

Betjeningsplan

Materialpalett

Snitt 1:200

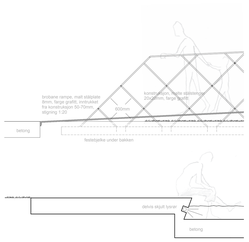

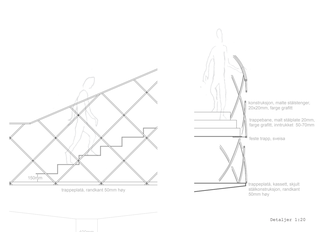

Detaljer 1:20